

ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੇ ਕੇ ਜਾਣੈ ਭੇਉ

Ultimate religion is that which reveals the secret of Akal Purkh

ਆਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੁਝ ਰਵਾਇਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (God) ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਓ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰੀਏ, ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰੀਏ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਵੀਏ, ਸੁਣੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਟਿਕਾਈਏ। ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਹ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਥਾਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ (ਸ਼ਿਵ, ਗੋਰਖ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਪਾਰਬਤੀ)। ਵੈਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜੇ ਕਰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਸਮਝ ਵੀ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਦਿਉ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਨਾ ਦਿਆਂ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲ ਕੇ ਹੀ, ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਥ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਥਾਪਿਆ ਨ ਜਾਇ ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ ॥ ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥ ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥ ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖੁ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥ ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ ਬਰਮਾ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ ॥ ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ ਕਹਣਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੇ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੫॥ (੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਉਸ ਬਾਣੀ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਟ ਮਹਲਾ ੪ ॥ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥ ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੁ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥੫॥ (੮੮੨)

ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਗੋਂਡ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਮਨ ਮੋਰ ॥ ਗੁਰੁ ਬਿਨਾ ਮੈ ਨਾਹੀ ਹੋਰ ॥ ਗੁਰੁ ਕੀ ਟੇਕੁ ਰਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥ ਜਾ ਕੀ ਕੋਇ ਨ ਮੇਟੈ ਦਾਤਿ ॥ (੮੯੪)

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤਹੁ ਸੁਖੁ ਹੋਆ ਸਭ ਥਾਈ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪੁਰਨ ਪਰਮੇਸਰੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭਨੀ ਜਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ (੯੨੮)

ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਹਉਮੈਂ ਸਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹ ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਣਾਈ ॥ ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਹਜੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥ ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹਾ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਈ ॥ (੯੬੦)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ

ਵਾਂਝਿਆਂ ਰਹਿ ਕੇ ਜਗਤ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਤੇ ਮੇਰ-ਤੇਰ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਸਹੇੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਭਵਜਲੁ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਕਿਉ ਤਰੀਐ ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜਗੁ ਰੋਗਿ ਬਿਆਪਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਡੁਬਿ ਡੁਬਿ ਮਰੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੧੧੨੫)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਉਤੇ ਸਦਾ ਮੇਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਭੈੜੀ ਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਅਸਟਪਦੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥ ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥ ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ ॥ ਗੁਰੁ ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ ॥ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਟੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਨਾਮ ਧਨੁ ਦੇਇ ॥ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਾ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੈ ॥ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਰੈ ॥੧॥

(੨੮੬)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰ, ਮਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰ ਸਕਦਾ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਲਈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ:- ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਕੁੰਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਤੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇਗਾ। ਜੇ ਕੁੰਜਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੇ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਡੇ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਫਰਿਆ ॥ ਤਿਨ ਕਵਣੁ ਖਲਾਵੈ ਕਵਣੁ ਚੁਗਾਵੈ ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿਆ ॥੩॥ (੧੦)

ਸਬਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚਲਣ ਲਈ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਬਦ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਖੜੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਧਰਮ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਵੇਖਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਨਾਨਕ ਉਸ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇਕੋ ਧਰਮ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ 'ਸਬਦ'। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਬਦ ਦਾ ਭੇਦ ਹੀ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੀਏ।

ਮ: ੨ ॥ ਜੋਗ ਸਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ ਬੇਦ ਸਬਦੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ॥ ਖੜੀ ਸਬਦੰ ਸੂਰ ਸਬਦੰ ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੰ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ ॥ ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨੁ ਦੇਉ ॥ (੪੬੯)

ਸਬਦ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਲਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾਂ, ਸੁਣਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈਂ ਕਰਕੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਵਸਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕਰ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਧੁਲਦੀ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਵਿਚ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਾਨਸਕ ਅਡੋਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਹੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਰ ਆਸਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਸਦਾ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰੁ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਿਉ ਘਰ ਵਾਸੁ ॥ ਏਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੀਐ ਅਵਰ ਤਿਆਗੈ ਆਸੁ ॥ ਨਾਨਕ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਈਐ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਸੁ ॥੪॥ ੧੨॥ (੧੮)

ਸਬਦ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕੰਨ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਮਦਾਰੀ ਦਾ ਖੇਲ ਨਹੀਂ। ਸਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਮ ਜੋਗ, ਹੱਠ ਜੋਗ ਜਾਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੋੜਨੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੋੜ-ਭੱਜ ਜੰਜਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਏਕਸੁ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਸਭ ਧੰਧੁ ਹੈ ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਮੋਹੁ ਮਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੪੪)

ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬਦ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਹਿਥ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋਂ ਹੈ, ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਪਰ ਸਬਦ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰੀ ਮਨ ਦੀ ਬੁਧੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਸ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ-ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਿਰ ਨਿਵਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ ਨਮਸਕਾਰੈ ॥ ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਹਿ ਤਾਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੧੩੦੧-੧੩੦੨)

ਜੇ ਕਰ ਅੰਦਰ ਸਬਦ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਮਲੀਨ-ਮਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਤੇ ਲਾਲਚ ਦਾ ਰੋਗ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ, ਸਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਸਹੇੜ ਕੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਣ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨਾਸਵੰਤ ਜਗਤ-ਖੇਡ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਉਰਲਾ ਬੰਨਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਪਰਲਾ ਬੰਨਾ।

ਮਨਮੁਖ ਮੈਲੇ ਮਲੁ ਭਰੇ ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਕਾਰੁ ॥ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥ ਧਾਤੁਰ ਬਾਜੀ ਪਲਚਿ ਰਹੇ ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥੩॥ (੨੯)

ਸਬਦ ਦਾ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ, ਗਿਆਨ-ਇੰਦ੍ਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਮੁਖਿ ਧਿਆਇ ਰਹਿ ਸੋਇ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੩੨)

ਜੇ ਕਰ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵੇਲਾ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਕਤ ਨਿਯਤ ਕਰਨਾ ਵਿਚਾਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇੰਤਜਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੋਭਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩ ॥ ਜੇ ਵੇਲਾ ਵਖਤੁ ਵੀਚਾਰੀਐ ਤਾ ਕਿਤੁ ਵੇਲਾ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ॥ ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੇ ਰਤਿਆ ਸਚੇ ਸਚੀ ਸੋਇ ॥ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸਰੈ ਭਗਤਿ ਕਿਨੇਹੀ ਹੋਇ ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਸਾਚ ਸਿਉ ਸਾਸੁ ਨ ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ॥੧॥ (੩੫)

ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਉਮੈਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਉਸਤਤ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਉਰਲਾ ਜਾਂ ਪਰਲਾ ਬੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮੁ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮੁ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤੀ ਸਚੁ ਸਲਾਹਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਆਪੇ ਹੁਕਮਿ ਵਸੈ ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਾਲਾਹੀਐ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਖੋਇ ॥ ਸਾ ਧਨ ਨਾਵੈ ਬਾਹਰੀ ਅਵਗਣਵੰਤੀ ਹੋਇ ॥ (੩੭)

ਸਬਦ ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਹਿਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ, ਭਾਵ ਅਰਥ, ਸਮਝ ਕੇ ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸਬਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਜੋੜਨੀ ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਪਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਪਰ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਗਾਬੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਤਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਖੰਭ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਿੱਜਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜ ਕੇ, ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ, ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਸਲੀ ਨਾਮੁ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਣਾ ਹੈ।

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੈ ॥ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕੁ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥ (੯੩੮)

ਇਤਨਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਵਧਾਨ ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਚਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਣਾਂ ਹੀ ਅਸਲੀ ਨਾਮੁ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਣਾ ਤੇ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਮਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ ॥ ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ ॥ ਸੁਖਮਨੀ ਸਹਜ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਨਾਮ ॥ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਬਸੈ ਸੁ ਹੋਤ ਨਿਧਾਨ ॥ (੨੯੫)

ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਕੋਈ ਗੀਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ

ਸਬਦ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੀਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਟਿਊਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, **ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਦੀ ਟੇਕ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ**, ਤਾਂ ਜੋ ਸਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਟਿਕ ਸਕੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਹੋਰ ਟਿਊਨਾਂ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਮਨ ਟਿਕਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖਿੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟਿਊਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀਆਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਤੋਂ ਭਟਕੇ ਪਏ ਹਾਂ।

ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥ (੩੩੫)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣਾਂ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣਾਂ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘਟ ਵਾਰੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ ਕਈ ਲੋਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ, ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੀਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ ਕਿ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਇਕ ਐਸੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਹੀਰੇ ਜਿਤੁ ਜੜਾਉ ॥ ਸਬਦੁ ਰਤਨੁ ਜਿਤੁ ਮੰਨੁ ਲਾਗਾ ਏਹੁ ਹੋਆ ਸਮਾਉ ॥ (੯੨੦)

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਵੇਦ ਜਾਂ ਸਿਮਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਆਪ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁਛਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣੀਦਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮੈਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਵਿਚੋਲਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿੱਛੁੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਧੁਰੋਂ ਇਹ ਮੇਲ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥ ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣੀਦਾ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਡੀਠੁ ॥ ਵਿਛੁੜਿਆ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਾ ਬਸੀਠੁ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਮੰਤ੍ਰੁ

ਦ੍ਰਿੜਾਇਦਾ ਕਟੇ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ॥ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਾ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਨਾ ਧੁਰੇ ਪਇਆ ਸੰਜੋਗੁ ॥੧॥ (੯੫੭)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਬੇੜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ, ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਦੇ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਜੀਉਂਦੇ ਉਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਉਹ ਜਗਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ, ਜੀਵ-ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਸ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਅਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਵਾ, ਅੱਗ, ਪਾਣੀ ਜੋ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅੱਪੜਿਆ ਜੀਵ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮੁ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੈ ਬੋਹਿਥਾ ਸਬਦਿ ਲੰਘਾਵਣਹਾਰੁ ॥ ਤਿਥੈ ਪਵਣੁ ਨ ਪਾਵਕੋ ਨਾ ਜਲੁ ਨਾ ਆਕਾਰੁ ॥ ਤਿਥੈ ਸਚਾ ਸਚਿ ਨਾਇ ਭਵਜਲੁ

ਤਾਰਣਹਾਰੁ ॥੨॥ (੧੦੦੯)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਤੋਂ ਤਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਬਲਬ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਫਿਲਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਜੋ ਕਿ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਸਦਕਾ ਸਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਕੱਢ ਕੇ ਚਾਨਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਤਾਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂ ਰੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਫਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ-ਜਲ ਨਾਲ ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਰੁੱਖ ਸਦਾ ਹਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਜੋੜਿਆਂ, ਇਹ ਗਿਆਨ-ਫਲ ਪੱਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ-ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਸੰਤੋਖੁ ਰੁਖੁ ਧਰਮੁ ਫੁਲੁ ਫਲੁ ਗਿਆਨੁ ॥ ਰਸਿ ਰਸਿਆ ਹਰਿਆ ਸਦਾ ਪਕੈ ਕਰਮਿ ਧਿਆਨਿ ॥ ਪਤਿ ਕੇ

ਸਾਦ ਖਾਦਾ ਲਹੈ ਦਾਨਾ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦਾਨੁ ॥ (੧੪੭)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਰੂਪੀ ਧਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਕੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਧੀਰਜ ਦੇ ਪੰਜ ਤੀਰ ਲੈ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

**ਇਹੁ ਭਵਜਲੁ ਜਗਤੁ ਸਬਦਿ ਗੁਰੁ ਤਰੀਐ ॥ ਅੰਤਰੁ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਜਰੀਐ ॥ ਪੰਚ ਬਾਣੁ ਲੇ ਜਮ ਕਉ ਮਾਰੈ ਗਗਨੰਤਰਿ ਧਣੁਖੁ
ਚੜਾਇਆ ॥(੧੦੪੨)**

ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਛੋਹ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕੇਗੀ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ ॥ (੬੦੩-੬੦੪)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਪਉੜੀ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਬੇੜੀ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਹੀ ਤੁਲਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਗਜ਼ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਤੀਰਥ ਹੈ ਤੇ ਦਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਤਿ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਮਾਨਸਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

**ਗੁਰੁ ਪਉੜੀ ਬੇੜੀ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥ ਗੁਰੁ ਸਰੁ ਸਾਗਰੁ ਬੋਹਿਥੇ ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਦਰੀਆਉ ॥ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਊਜਲੀ ਸਤੁ ਸਰਿ
ਨਾਵਣੁ ਜਾਉ ॥ (੧੭)**

ਜਿਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਉਮੈਂ, ਮਾਇਆ, ਮੋਹ, ਭਰਮ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾ ਤਾਲਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੀਵ ਹੋਰ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਬਦਾਮ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਾ ਖੋਲ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਗਿਰੀ ਉੱਪਰ ਛਿਲਕਾ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ, ਤੇ ਚਿਟੀ ਗਿਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਸਖਤ ਖੋਲ ਤੋੜਨਾਂ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਬੂ ਪਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੁ ਸਉਪਾਈ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਣਾਈ ॥ (੨੦੫)

ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਬਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਗੁਣ ਹਨ। ਕਬਰ ਨਿਥਾਵੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਬਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੋਗ ਢੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਬਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਿਥਾਵੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੜਦੇ ਢੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

**ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ ॥ ਨਿਮਾਨੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਮਾਨੁ ॥ ਬੰਧਨੁ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਾਨੀ ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ ॥੩॥
(੩੯੫, ੩੯੬)**

ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਉਤੇ ਸਦਾ ਮੇਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਭੈੜੀ ਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਇਤਨਾਂ ਡੂੰਘਾ ਸਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

**ਅਸਟਪਦੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥ ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥ ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ ॥ ਗੁਰੁ
ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨੁ ਕਾਟੈ ॥ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰੁ ਤੇ ਹਾਟੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਦੇਇ
॥ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਾ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੈ ॥ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਰੈ ॥੧॥**

(੨੮੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਬਦ ਸੁਣਨ, ਵਿਚਾਰਨ, ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਇਕ ਅਨਮੋਲਕ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਨੋ ਕੱਚ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮੁ, ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਉਚਾਰੇ ਤਾਂ, ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੀਵ ਲੋਹੇ ਤੋਂ ਲਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅਪਨਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਾਨੋ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਣਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਕਾਠ ਤੋਂ ਚੰਦਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦਲਿਦਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸੇ

ਹਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਸੂ ਤੇ ਪਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

**ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪ ॥ ਕਚਹੁ ਕੰਚਨੁ ਭਇਅਉ ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਸੁਣਹਿ ਸੁਣਿਓ ॥ ਬਿਖੁ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਯਉ ਨਾਮੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖਿ
ਭਣਿਅਉ ॥ ਲੋਹਉ ਹੋਯਉ ਲਾਲੁ ਨਦਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਦਿ ਧਾਰੈ ॥ ਪਾਹਣ ਮਾਣਕ ਕਰੈ ਗਿਆਨੁ ਗੁਰ ਕਹਿਅਉ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ਕਾਠਹੁ ਸ੍ਰੀਖੰਡ
ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੀਅਉ ਦੁਖ ਦਰਿਦੁ ਤਿਨ ਕੇ ਗਇਅ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਰਨ ਜਿਨੁ ਪਰਸਿਆ ਸੇ ਪਸੁ ਪਰੇਤ ਸੁਰਿ ਨਰ ਭਇਅ ॥੨॥੬॥**

(੧੩੯੯)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਮੁ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਆਤਮਕ ਠੰਡ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਪਦਾਰਥ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ਮਃ ੧ ॥ ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਗੁਰੁ ਹਿਵੈ ਘਰੁ ਗੁਰੁ ਦੀਪਕੁ ਤਿਹ ਲੋਇ ॥ ਅਮਰ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕਾ ਮਨਿ ਮਾਨਿਅੈ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੧॥

(੧੩੨)

ਗੁਰੂ ਹੀ ਅਸਲ ਤੀਰਥ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਪਾਰਜਾਤ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹੀ ਉਹ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤਕ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਣੇ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

**ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਗੁਰੁ ਪਾਰਜਾਤੁ ਗੁਰੁ ਮਨਸਾ ਪੁਰਣਹਾਰੁ ॥ ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ ਉਧਰੈ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਗੁਰੁ ਸਮਰਥੁ ਗੁਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ
ਗੁਰੁ ਉਚਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ ॥ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਅਗਮ ਹੈ ਕਿਆ ਕਥੇ ਕਥਨਹਾਰੁ ॥੩॥ (੫੨)**

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਸੋਹਣਾ ਕੀਮਤੀ ਪਦਾਰਥ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਹੈ, ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ ॥ ਗੁਰੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥੪॥੧॥੮॥

(੪੪੨)

ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ, ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਇਕ-ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਮੰਤਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਨ ਚਾਹੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੀਏ। ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕਹਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਏਕੋ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਚਲਾਏ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਮੰਤੁ ਹਿਰਦੈ ਦੇਵੈ ਨਾਨਕ ਮਿਲਣੁ ਸੁਭਾਏ ॥ (੪੪੪)

ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਸਦਕਾ, ਸਿੱਖ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਕੀਆ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣਾਈਆ ॥ (੪੫੨)

ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣੀਦਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮੈਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਵਿਚੋਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਧੁਰੋਂ ਇਹ ਮੇਲ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ਮਃ ੫ ॥ ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣੀਦਾ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਡੀਠ ॥ ਵਿਛੁੜਿਆ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਾ ਬਸੀਠ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਮੰਤੁ

ਦ੍ਰਿੜਾਇਦਾ ਕਟੇ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ॥ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਾ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਨਾ ਧੁਰੇ ਪਇਆ ਸੰਜੋਗੁ ॥੧॥ (੯੫੨)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਪ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਵੇਖ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੰਮਣਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨੀ ਪਿਆਂ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇ।

**ਗੁਰੂ ਜਿਨ੍ਹ ਕਉ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਨਿਵਾਸੈ ॥ ਜਿਨ੍ਹ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਦੁਰਤੁ ਦੁਰੰਤਰਿ ਨਾਸੈ ॥ ਗੁਰੁ ਜਿਨ੍ਹ ਕਉ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਮਾਨੁ
ਅਭਿਮਾਨੁ ਨਿਵਾਰੈ ॥ ਜਿਨ੍ਹ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨੁ ਸਬਦਿ ਲਗਿ ਭਵਜਲੁ ਤਾਰੈ ॥ ਪਰਚਉ ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਗੁਰੁ ਪਾਇਅਉ ਤਿਨੁ ਸਕਯਥਉ ਜਨਮੁ
ਜਗਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਰਣਿ ਭਜੁ ਕਲੁ ਕਬਿ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਸਭ ਗੁਰੂ ਲਗਿ ॥੧੧॥ (੧੩੯੮)**

ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਡੂੰਘੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਕੇ ਜਗਤ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਤਿਆਗੀ ਮਨੁੱਖ, ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਡੋਲ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦੁ ਗੁਰੁ ਪੀਰਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨੰ ॥ ਪੂਰਾ ਬੈਰਾਗੀ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਗੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕੁ ਮਨੁ ਮਾਨੰ ॥੮॥੧॥ (੬੩੫)

ਜੂਏ ਵਾਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਜੂਏ ਵਿੱਚ ਖੋਲ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਜੂਏ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਖੇਡ ਕੇ ਹਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਸੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

**ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ ਏ ਖੇਲਤ ਸਭਿ ਜੁਐ ਹਾਰੇ ॥ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਸਚੁ ਇਹੁ ਅਪੁਨੈ ਗ੍ਰਿਹੁ
ਭੀਤਰਿ ਵਾਰੇ ॥ (੩੭੯)**

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬਦ ਇਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਬਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਰਵਾਇਤਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ, ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ, ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੜਨਾਂ ਹੈ ਤੇ ਸਚਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰਾ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਸਾਫ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਆਚਰਨ ਵਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸੁਨਿਆਰਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਸਹਾਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਹੌਂਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਅਹਿਰਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਂ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਉਸ ਮੱਤ ਉੱਤੇ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹਥੌੜਾ ਵੱਜੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਝ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਡਰ ਧੌਂਕਣੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਡਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਟਿਕਿਆ ਰਹੇ, ਧੌਂਕਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇ। ਘਾਲ-ਕਮਾਈ ਅੱਗ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਘਾਲ ਕਮਾਈ, ਉਦਮ ਤੇ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਠਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਖਾਲਕ ਤੇ ਖਲਕ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਗਲਾਵੇ, ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚਾਰੇ। ਇਹ ਜਤ, ਧੀਰਜ, ਮਤ, ਗਿਆਨ, ਭਉ, ਘਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੁਣ ਇਕ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਬਦ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਉੱਪਰ-ਦੱਸੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਸਬਦ, ਉਸੇ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

**ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥ ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ ॥ ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ॥ ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ
॥ ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥ ਨਾਨਕੁ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥੩੮॥ (੮)**

ਜੇ ਕਰ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ

- ਆਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਤੇ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਹ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਥਾਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।
- ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੁਖ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਵੀਏ, ਸੁਣੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਟਿਕਾਈਏ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜੀਵ ਦੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲ ਕੇ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਥ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭੈੜੀ ਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਕਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇਕੋ ਧਰਮ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ‘ਸਬਦ’। ਸਬਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਸਬਦ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਲਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾਂ, ਸੁਣਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚਾਰਨੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੋੜਨੀ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ, ਸਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਸਹੇੜ ਕੇ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੋਵੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜ ਕੇ, ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾਂ ਹੈ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਵਧਾਨ ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਹੈ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੀਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਟਿਊਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਦੀ ਟੇਕ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾਂ ਹੈ।
- ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਬੇੜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਰੁਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਫਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਸਬਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਥਾਵੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੜਦੇ ਢੱਕਦਾ ਹੈ, ਭੈੜੀ ਮਤਿ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਮੇਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਹੀ ਅਸਲ ਤੀਰਥ ਹੈ, ਪਾਰਜਾਤ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਗੁਰਸਿਖ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਵਿਚੋਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਡੂੰਘੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਕੇ ਜਗਤ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
- ਜਤ, ਧੀਰਜ, ਮਤ, ਗਿਆਨ, ਭਉ, ਘਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੁਣ, ਇਕ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਬਦ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਵੀ ਉਸੇ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਆਓ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ, ਸਰਬ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ, ਸਬਦ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰੀਏ।

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ”

(ਡਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ)
ਆਰ ਐਚ ੧ / ਈ - ੮, ਸੈਕਟਰ - ੮,
ਵਾਸ਼ੀ, ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ - ੪੦੦੭੦੩.

(Dr. Sarbjit Singh)
RH1 / E-8, Sector-8,
Vashi, Navi Mumbai - 400703.
Email = sarbjitsingh@yahoo.com
<http://www.geocities.com/sarbjitsingh/>, <http://www.gurbani.us>